

**INSTITUTIONEN FÖR PEDAGOGIK OCH
SPECIALPEDAGOGIK**

”JAG SKA ÅKA TILL BLOMSTERLANDET”

Ett arbete om att utveckla barns språk

Birgitta Ivarsson

Kurs: Kvalitetsarbete genom aktionsforskning (PDA107)
Nivå: Avancerad nivå
Termin/år: Ht/Vt/2014-2015

Innehållsförteckning

Inledning:.....	3
Förutsättningar	3
Organisation.....	3
Dokumentation.....	3
Ledning och styrning	4
Kommunala styrdokument.....	4
Nationella styrdokument.....	4
Kartläggning av verksamheten	5
Tankekarta	5
Frågeformulering	7
Process.....	7
Planering av aktioner	7
Aktion1: Sammansatta ord	7
Verktyg: intervjuer	8
Resultat	8
Aktion 2: Medvetna bokval	9
Verktyg: loggbok.....	10
Analys och resultat	10
Aktion 3: Sagolåda med kreativ rekvisita.....	10
Verktyg: filmning	10
Resultat.....	11
Reflektion.....	11
Val av verktyg	14
Hur går vi vidare?.....	14
Vad har jag lärt mig?	14
Litteraturlista	15

Inledning:

Jag har arbetat i Varbergs kommun i mer än 35 år och på vår förskola sedan den öppnade 1991. När min chef erbjöd mig att aktionsforska tackade jag efter en stunds funderande ja. Eftersom Varbergs kommun har valt att arbeta på detta sätt och vi ska använda det i det systematiska kvalitetsarbetet så vill jag lära mig det och även på så sätt kunna bidra till utvecklingen. En av mina kolleger har tidigare gått utbildningen så vi arbetade redan delvis på detta vis. Aktionsforskning är en form av förändringsarbete, att förändra och förbättra praktiken. Det var en möjlighet att få läsa mer och förkovra mig.

Förutsättningar

Vår förskola är en enavdelningsförskola med inriktning mot allergiska och infektion känsliga barn. Vi i personalen har extra stort ansvar på grund av allergierna och medicineringen. Förskolan ligger i ett bostadsområde en bit utanför centrum.

Verksamheten är kommunövergripande så vi tar emot barn från hela kommunen och vi har plats för ungefär elva barn. Det är en vanlig lägenhet och vi har nu tretton barn vilket gör att det blir trångt. Vi har aldrig förr haft fler än tolv barn på samma gång. Vi har nu sju stycken pojkar och sex stycken flickor i åldrarna 1-6 år.

Vi beslöt oss för att språket behövde utvecklas på vår avdelning. Eriksen, Hagtvet (2007 s.9) skriver om att det ” I nästan varje skandinavisk förskola finns barn som befinner sig på olika utvecklingsnivåer, som kommer från olika sociala skikt och kulturer och som har olika förutsättningar och intressen. Det finns med andra ord alltid barn med speciella behov.”

Vi har blandade åldrar på barnen, alltså befinner de sig på olika utvecklingsnivåer, några har annan etnisk bakgrund och barnen har skilda intressen. Enligt vår läroplan ska alla barn få tillgång till språklig träning, kommunikation och språkförståelse.

Organisation

Vi är nu tre stycken personal som jobbar 75 procent och två stycken som jobbar 25 procent vardera.

Dokumentation

Vi dokumenterar mycket med kameror och ibland med Ipad. Det är ett sätt att förtydliga och återkoppla. Vi fotograferar mycket som vi sätter in i pärmar till barnen för att visa deras utveckling. Dessa tittar barnen ofta i. Även återkoppling tillsammans med föräldrarna. Vi visar upp dessa pärmar för föräldrarna på utvecklingssamtalen.

Vi sätter även in foto på vår egen blogg. Bloggen har många besökare och vi postar inlägg i stort sett varenda dag. Där visar vi lite av vad vi gör på förskolan och det är väldigt uppskattat av föräldrarna. Vi har hållit på med detta i 3 år. Det är fler än 27000 som varit inne och tittat på bloggen.

Vi i personalen planerar tillsammans var tredje vecka i fem timmar. Då kommer det in kvalitetsavlösare i barngruppen. De är tre stycken personal, samma varje gång.

Ledning och styrning

Vår chef kommer till oss på förskolan ungefär en gång per vecka och är med i verksamheten. Hon håller även i våra personalmöten en gång per månad. Ibland är hon med på vår planering var tredje vecka. 2015 fick vi en ny chef.

Kommunala styrdokument

All ledning och styrning utgår från den politiska ledning som utövas i kommunfullmäktige, kommunstyrelse, nämnder och styrelser. Kommunstyrelsen är det ledande politiska förvaltningsorganet. Vision Varberg 2025 ska vara styrande för kommunens utveckling i allt från målformuleringar till genomförande. BUN:s mål *Ökad kunskap och kreativitet och ökat ansvar för hälsa och miljö* (Barn och utbildningsnämnden Varberg 2013). BUF:s mål och inspirationsdokument: *Plattform för Varbergs förskolor* med rubrikerna: *Bästa möjliga möte för lärande, Tillsammans skapar vi en lärande organisation* och *Min roll och betydelse för den lärande organisationen* (Barn och utbildningsförvaltningen Varberg 2014)

Nationella styrdokument

Andra styrdokument är Skollagen (SFS2010:800), Läroplanen för förskolan (Skolverket 2011) och Förskolans likabehandlingsplan.

Vi redovisar till chefen, som i sin tur redovisar till Barn- och utbildningsförvaltningen. Vi sammanställer och redovisar terminsvis. Vi försöker koppla allt till läroplanen.

Rönnerman (2012 s.96) säger att ”Det egna arbetet måste relatera till den aktuella läroplanen och till lokal och nationell policy för att man ska förstå de yttre förutsättningarna som styr förskolans verksamhet”.

Vi håller på med systematiskt kvalitetsarbete enligt aktionsforskningsmodellen. För att få tid till detta har vi vår kvalitetsplanering var tredje vecka då vi planerar verksamheten, reflekterar och dokumenterar. Vi skriver enligt nya mallen med tankekartor.

Vi har även föräldramöte, utvecklingssamtal med föräldrarna, arbetsplatsträff varje månad med föräldraråd efter vissa gånger och medarbetarsamtal. På arbetsplatsträffarna diskuterar vi olika saker som förhållningssätt, likabehandling, lönekriterier, aktuella saker. Vi har läst (Nylund, Sandback, Wilhelmsson och Rönnerman 2010) och (Barn och utbildningsförvaltningen Varberg 2014) inför arbetsplatsträffar.

Om systematiskt kvalitetsarbete skriver Sheridan, Pramling, Samuelsson, (2012 s.6) ”Systematiskt kvalitetsarbete utifrån beskrivningen av: Barns kunskap och lärande, planering och genomförande, dokumentation, perspektiv och definition, utvärdering av förskolans kvalitet, analys och tolkning, måluppfyllelse, kvalitetsredovisning och kvalitetsutveckling”. ”Kvalitetsarbete handlar om att förstå innebörden i läroplanens strävansmål, att tolka dem och

omsätta intentionerna i det egna arbetet i förskolan. Vidare skriver Sheridan, Pramling Samuelsson (2012 s. 9) ”Kvalitetsarbete är alltså en fråga om att begripa och översätta läroplansmålen i vardagliga situationer.”

”Förskolans ska sträva efter att varje barn utvecklar intresse för bilder, texter och olika medier samt sin förmåga att använda sig av, tolka och samtala om dessa” (Lpfö 98/10, s.10)

Vi fokuserade på böcker och högläsning.

Kartläggning av verksamheten

Först kartläggning av verksamheten då vi lyssnade av barnen och ringade in deras intresseområden. Vi beslöt oss för att fokusera extra på språket eftersom vi har flera barn som behöver mycket stöd och språklig stimulans. Alltså valde vi språk som vårt stora mål. Vi tänkte att språket ingår i allting och är barnen intresserade lär de sig bättre. För att språket ska kunna utvecklas helt och fullt krävs en god miljö och att barnet stimuleras säger Centerheim-Jogeroth (1988). Hon menar att hög kvalitet har positiv effekt på barnens lärande.

Tankekartan

Vi använder oss av tankekarta med de olika tankebubblorna. Mallen är ganska ny och utarbetad för Hagaområdets förskolor. Den följer tankarna i aktionsforskning. Först listade vi vad vi gör i arbetet på avdelningen. Sedan ringade vi in ett område som vi i arbetslaget tyckte behövde förbättras. Vi försöker också koppla allt till läroplanen och använder vår likabehandlingsplan och Vision 2025, Bästa möjliga möte för lärande och målbeskrivning från BUN, Plattform för Varbergs förskolor. Sedan gör vi en ny tankekarta med SPRÅK i centrum. Vi ”brainstormar” tillsammans i arbetslaget efter att vi lyssnat av barnen för att se vad de intresserar sig för. Andra gången vi skrev tankekarta med ”bubblor” skrev vi högläsning, sammansatta ord, rim och ramsor, sagolådor, teckenspråk, andra språk och sånger.

Vi började vår kartläggning av utvecklingsområdet genom att läsa i en bok som heter ”Det tidiga språkbudet” av Rigmor Lindö (2009). Där finns mycket skrivet som vi tycker passar in på vår aktionsforskning. Det vi fastnade mest för var på sid 119 i kapitlet ”Lek med språket” där Lindö skriver om vikten av att stimulera barns språkutveckling på ett lustfyllt sätt. Det handlar om att leka med språket, att kunna växla mellan att lyssna på hur ord låter och att tänka på vad ord betyder. Hon skriver också om det starka sambandet mellan skolframgång och barns språkliga kompetenser. Under de första levnadsåren läggs grunden för barnets kommunikativa kompetens. Kroppsspråk, känslspråk, talspråk och bildspråk hjälper till att utveckla barnets literacyförmågor. Därför måste vi i förskolan ge barnen många olika möjligheter att utveckla sina förmågor.

Vi letade lämplig litteratur till oss vuxna. Böcker, artiklar och text på internet. Vi började med att samtala med våra 5-åringar.

Vi lånade faktaböcker efter barnens intresse. Damber, Nilsson & Ohlsson (2013) påpekar vikten av att rätt litteratur väljs ut till temat, att litteraturen ska vara en källa till kunskap och att innehållet i temat ska styra valet av böcker. De skriver om vårt oerhört viktiga uppdrag att grundmura nyfikenhet och lust till läsning och vikten av tidiga textmöten.

Vi försökte lära oss en del om träd och växter för att på så sätt genom barnens intressen stärka språket. Hur temat sen fortskred berodde också på barnens intressen och frågor. Föräldrarna är mycket nöjda med att vi arbetar aktivt med språket och att vi valt skogen och sagor. De vill ha mer av sådant. Vi fortsätter med språket som röd tråd.

Vi funderade på hur vi skulle få barnen mer intresserade av ord. Större ordförståelse utvecklar vi genom att delta i barnens lek, förklara under högläsningen, använda oss mycket av rim och ramsor, presentera sagolådor, smaka lite på andra språk, dela upp ord och arbeta med sammansatta ord till exempel ton + fisk = tonfisk.

Vi har veckans matramsa där barnen själva får välja av ett urval. De har även skrivit egna matramsor genom att skriva av text. Ett barn blev så inspirerad att hon skrev egna matramsor hemma och hade med till förskolan!

Vi har lyssnat mycket på barnen. Fyra barn som jag precis innan läst för, ville leka tåg. De satte stolar i en rad och låtsades att de åkte. Först sa ett barn: ”-Jag ska åka till Armanien!” Sedan sa nästa barn: ”-Jag ska åka till Albania!” Tredje barnet säger: ”-Ulibania!” Sedan säger första barnet så här: ”-Jag ska åka till Blomsterlandet!” Det fjärde barnet hade inte sagt något men när ett av barnen frågade vart hon skulle åka svarade hon: ”-Jag ska åka till Blomsterlandet!”

Vi delade upp barnen i tre olika grupper och jobbade med dem minst en förmiddag per vecka. Då var vi vuxna medforskare. I min grupp hade jag hand om fyra stycken barn vilket gjorde att jag hann lyssna på alla. De hade också haft lätt för att komma till tals. Även här skulle aktiviteterna utgå från barnens intressen.

I läroplanen för förskolan står det: ”Utforskande, nyfikenhet och lust att lära ska utgöra grunden för förskolans verksamhet. Den ska utgå ifrån barnens erfarenheter, intressen, behov och åsikter. Flödet av barnens tankar och idéer ska tas tillvara för att skapa mångfald i lärandet.” (Skolverket 2010 s.9)

Vår dokumentation är viktig för förståelsen av barnens erfarenheter och för att se vad de visar intresse för. Därför valde vi loggbok, både gemensam och egna dagböcker.

Dessa två språkmål från läroplanen (98, rev.2010, sid 10) tänker vi på vid dokumentationen:

1. ”Förskolan ska sträva efter att varje barn tillägnar sig och nyanserar innebörden i begrepp, ser samband och upptäcker nya sätt att förstå sin omvärld.”
2. ”Förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar nyanserat talspråk, ordförråd och begrepp samt sin förmåga att leka med ord, berätta, uttrycka tankar, ställa frågor, argumentera och kommunicera med andra.”

Frågeformulering

Efter vår kartläggning formulerade vi en fråga:

Hur kan vi utveckla barnens språk?

Process

Planering av aktioner

Vi beslutade oss för att börja med sammansatta ord. Högläsning, rim och ramsor, bokstäver, ljud, ordförståelse och teckenspråk ska också ingå, allt kopplat till läroplanen.

Kvalitetsarbetet (förbättringar) måste ta sin utgångspunkt i befintlig verksamhet. Det kan då ske ur ett s.k. ”bottom-up”-perspektiv. Detta skriver Rönnerman (2012 s.91) om i sin bok Aktionsforskning i praktiken. Detta innebär att initiativ och energi till vad som ska utvecklas ska komma inifrån från lärarna som är berörda och vill förbättra kvaliteten i verksamheten. Anledningen till att vi valde språk var ju att flera av våra barn behöver extra språkträning på grund av försenad språkutveckling. Flera barn har dessutom annat modersmål. Alla barn har nytta av mycket språklig stimulans. Vi behöver alla ett språk för att kunna kommunicera med vår omgivning. Vi personal är också väldigt intresserade av språket, både när de små börjar prata och att följa barnens intresse för bokstäver, ord och läsning. Vi var förra året med i ett språknätverk och lärde oss lite mer.

”Aktionsforskning kan beskrivas som en ide´ eller ansats som tar utgångspunkt i de frågor man själv ställer sig i praktiken, verkar för att söka kunskap och djupare förståelse kring dessa frågor och verkar för en forskning som leder till förändring” (Rönnerman 2012 s. 21).

Enligt Rönnerman (2012) leder reflektioner utifrån olika aktioner hela tiden till nya frågeformuleringar, vilket ger en fördjupad kunskap och förståelse kring sin egen praktik.

Aktion1: Sammansatta ord

Vi samlade in sammansatta ord genom att lyssna av barnen och fånga upp ord som vi tyckte passade in i vårt tema eller bara kändes roliga. Detta för att stärka språket. Hundkex,

ormbunke, smörblomma, maskros, tonfisk och kofot valde vi. Dessa sex ord valde vi att börja arbeta med. Vi skrev ut bilder på datorn som barnen fick klistra på A4-papper så att det blev tydligt. De fick skriva orden och sedan laminerade vi. Ordkortet satte vi upp på väggen. Vi fortsatte senare att ”samla” på fler ord, till exempel trollslända, blålocka, nyckelpiga och renfana för att stimulera intresset för ord.

Verktyg: intervjuer

Vi började med att intervjua de fem barnen var för sig för att se vad de kunde om dessa ord. Vi satt med dem en i taget med samma mall med färdiga intervjufrågor. ”Vad är en...?” Vi fick mycket intressanta svar! Fördelen var att det var samma frågor till alla barn. Nackdelen med intervjuer är att det lämpar sig för äldre barn, därför vände vi oss bara till de blivande skolbarnen. Det skulle helst vara samma vuxen som intervjuade och det fungerar inte alltid till exempel på grund av frånvaro.

Nylund, Sandback, Wilhelmsson & Rönnerman (2012 s.20) skriver att intervjuer eller samtal med barn bör användas när avsikten är att komma åt hur barn tänker, resonerar kring någon specifik fråga eller andra aspekter som måste uttalas via språket. De skriver vidare (2012 s.27) ”Följ processen genom att skaffa dig information om vad som händer under tiden som aktionerna genomförs.”

Efter att vi arbetat med orden en tid intervjuade vi barnen igen med samma frågor för att se vad de hade lärt sig.

Resultat

Två av barnen visste från början vad en smörblomma är.

Första barnet säger: ”-En blomma som ser ut som smör och är alldeles gul.”

Det andra barnet säger: ”-Gult på bladen, grönt på pinnen där nere.”

Vad en kofot är vad det ingen som visste från början. De svarade: ” -Vet inte.”

”-Jag vet faktiskt inte vad kofot är. En fot och en ko och en människa har en fot.”

” – Att kossor har det, har jag sett.” Vad en tonfisk är ”visste” två av barnen. En av dem sa så här: ” - En fisk, platt tror jag.” Den andre sa: ”En sån där vi har!” Han pekar på en papperstonfisk som vi gjort av notpapper, som hänger i fönstret.

Ett annat barn frågade som svar på frågan vad en tonfisk är: ” -Kan man äta den?”

Ormbunke var det bara ett barn som kunde från början. Han svarade, ” Nåt slags blad”.

Ett annat barn svarade så här:” Ett löv, hos mormor finns jättemånga.” Ett tredje barn svarade ”-Att ormar har det på riktigt”. De andra två sa att de inte visste.

Hundkex var det två av barnen som kunde. Maskros kunde alla fem från början. Ett av barnen kommenterade så här: ”- Jag visste att den heter maskros för att mamma och pappa rensar såna, för de vill kanske inte ha en hel bukett i gräsmattan.” Ett annat barn svarade: ”-Gul som solen.”

Andra intervjun kunde alla fem barnen vad en smörblomma är.

Nu vet fyra barn att kofot är ett verktyg. ” – Människor använder kofot, tjuvar är livsfarliga”, sa ett barn. Ett annat barn sa: ” -Det är en lång pinne som är som en kos fot.”

En tredje sa:– ”Det är som en skyffel, så kan man öppna saker om det är trögt. Stora saker, typ ett garage eller en vind. Kan vara röda eller blå eller olika färger.”

Ett fjärde barn svarade: ”– Två klor.”

Andra intervjun är det fyra barn som har en aning om vad en tonfisk är:” -En fisk, har ljud på sig.” (Vår tonfisk i fönstret har noter på sig!)” – Det är som en slags fisk som är ganska stor.” ”– Finns det tonfiskar som är jättestora?” ” – Som att fiskar dyker och då ser man hajar.” Andra intervjun är det tre barn som vet vad en ormbunke är. Dessa svar fick vi: ” - Typ en slags växt.” ” – Det är långa blad som en blomma.” ”- Gröna, växer i skogen.”

Andra intervjun visste alla att hundkex är en blomma och fyra av dem visste att den är vit. Alla fem kunde maskros från början, men kunde förklara bättre andra gången. Då sa alla också att de är gula.

Ett exempel: Ett barn säger efter att ha gjort ett sammansatt ord, klistrat upp bilder på först en hund, sedan ett kex och sist blomman hundkex och därefter laminerat hela pappret: ”– Jag har gjort ett hundkex. Först tog jag en hund och sedan ett kex och så tog jag en blomma och så blev det ett hundkex.”

I analysen fick vi reda på vilka av orden de kunde. Vi såg att växterna var lättast. Kofot och tonfisk svårt. Målet var att de skulle lära sig de sex orden och förstå dess innebörd. Vi lyckades inte helt, men de hade lärt sig mer än de kunde från början.

Större ordförståelse utvecklar vi genom att delta i barnens lek, förklara under högläsningen, rim och ramsor, sagolådor, andra språk, intervju med barnen och så delade vi upp ord (sammansatta ord, till exempel ton+fisk =tonfisk eller orm+bunke =ormbunke)

Aktion 2: Medvetna bokval

Efter maten sitter vi i soffan och läser för de barn som inte sover. Vi beslutade oss för att den stunden behövde förbättras. Hur skulle vi få barnen mer intresserade av böcker? Vi bestämde att den vuxne medvetet skulle välja åtminstone en bok. Förut hade vi låtit barnen själva bestämma böcker. Nu hade den vuxne tittat extra på boken och före lässtunden ”läst in sig”. Syftet var att hitta böcker som passade just de barnen som var med och som passade in i vårt tema eller gav andra kunskaper.

Eriksen Hagtvert (2007 s.7) skriver att ”Kunskap är inte något som passivt ärvs; kunskap konstrueras genom aktiv handling i en social miljö. Därför måste barns lust att utforska uppmuntras genom lämpliga pedagogiska aktiviteter.”

Lässtund: Busiga Bebben

Den går på rim, och de fyllde i rimorden ungefär var sin gång.

Rim och ramsor är ett sätt att stimulera språket.

Lindö (2009 s.120) skriver i sin bok bland annat om rim och ramsor, sinneslekar, sånger och tokverser.

Verktyg: loggbok

Inför aktion 2 inrättade vi en gemensam anteckningsbok där den som läste för barnen skrev upp vilken bok hon valt, vilka barn som deltog, datum och hur det gick. När vi valde bok tog vi hänsyn till antal barn och vilka barn som var med. Vi skrev också upp vilka av barnen som pratade, och delvis vad de sa. Detta höll vi på med i flera veckor.

”Syftet med loggboksskrivandet är att genom en skriftlig reflektion skapa en förståelse av något som skett” (Björndal 2005 s.62)

Analys och resultat

När vi utvärderade loggboken vid lässtunden första gången spaltade vi upp de barn som varit med på läsningen för att se mönster. Då såg vi att det var ett barn som inte var lika aktivt som de andra. Detta förvånade oss, det var inget vi hade tänkt på. Vad berodde detta på? Vände vi oss inte lika mycket till honom? En följd blev att vi pedagoger vände oss mer till honom med frågor, och såg till att få med honom i samtalet. Denna förbättring syntes genast i vår loggbok när vi fortsatte att ”kryssa i” vilka som pratade. Andra gången vi analyserade var talutrymmet jämnare fördelat mellan alla barnen.

Ett barn som ofta säger att hon är rädd för olika saker, visade ingen rädsla alls när jag läste Busiga Bebben. Hon har blivit rädd för innehållet i böcker andra gånger.

Efter några veckor med boksamtal såg vi att det fungerade väldigt bra. Barnen var intresserade av att prata kring böckerna, både om handlingen och bilderna. Vi fick också med oss alla i samtalet.

Aktion 3: Sagolåda med kreativ rekvisita

Nästa aktion arbetade jag länge med samma bok, det var sagan Ingrid ska resa av Katerina Janouch. Jag konkretiserade sagan så tydligt jag kunde. Jag samlade ihop rekvisita till en sagolåda. Pass, biljetter, väska, nalle, solkräm, hatt, baddräkt med mera. Dessa saker får ligga i en liten resväska som barnen och jag gjort iordning tillsammans. Vi har ritat, klippt och klistrat så den blev lik Ingrids väska. Jag gjorde en Ingrid-docka genom att kopiera en bild från boken och laminera den. Vi klistrade på en blomsterpinne att hålla i. Barnen fick göra egna biljetter. Vi stämplade på bokstäver, och jag hjälpte dem att skriva sina namn.

Verktyg: filmning

Jag valde att filma eftersom det var ett enkelt sätt att se barnen och jag klarade det ensam. Sedan kunde jag titta på filmen hur många gånger som helst. Jag filmade läsningen med

Ipaden som finns till hands och är lätt att sköta. Jag lutade den mot fönstret. En nackdel var att eftersom ingen skötte kameran så försvann ett av barnen ur bild en stund när han lutade sig mot väggen! En annan nackdel var att jag inte kände mig helt bekväm och naturlig. En fördel var ljudet. Jag kunde lyssna igen och även på tonfall.

Första tillfället som jag filmade var på 4 minuter. Då var fyra stycken barn med. Vid detta tillfälle var de väldigt intresserade av Ipaden. Barnen fick syn på att den stod uppställd. De vinkade till den. ” – Oj, häftigt! Varför har du Ipaden där? Jag vinkar på Ipaden.” ”- Birgitta, vad är det? (Ipaden!)” Sen kom de på då och då att den filmade och vinkade igen. Två av barnen kramades fyra gånger, när de tyckte det var ”farligt” i boken.

Andra filmen var på 8 minuter. Det var fyra stycken barn med på denna sagostund. Vi satt i en soffa i vårt lärum. Jag ville veta om de var intresserade, om de hade ungefär lika mycket taltid och samspelet mellan barnen. Framför allt ville jag veta om de lyssnade intresserat när jag läste, eller om jag behöver förbättra mig.

Resultat

Jag såg på filmen att barnen såg ut att lyssna. De såg glada ut och verkade inte tröttna. De pratade ungefär lika många gånger. Ett av barnen var tystare än de andra. Han är yngst i denna grupp. Han pratade nästan bara när jag vände mig till honom. Han har nyligen börjat prata, men är väldigt aktiv ändå med ett tydligt kroppsspråk och mimik. Han såg ut att vara lika intresserad som de andra barnen.

En sidoeffekt var att jag filmade tre av barnen efteråt. Då höll jag Ipaden i handen. Ett barn valde en annan bok och ”undervisade” de andra två. ”– Här är pupillen!” sa han. ”-Pillen?” säger ett annat barn undrande. ”- Pupillen. Det där svarta som är i mitten” svarar han. Sedan fortsätter han: ”- Här är det inne i örat. Kolla det där ser ut som snigel, visst!” ”- Kolla här! Halsen, här åker maten ner, maten åker ner.” De andra barnen lyssnade intresserat. ” –Wow!” ”–Wow!” sa de.

Björndal (2005 s.72) skriver om de två huvudsakliga fördelarna. ”Den främsta är att man så att säga *konserverar observationer* av ett pedagogiskt ögonblick som annars skulle gå förlorat och aldrig bli registrerat. Vårt begränsade minne påverkar inte inspelningen och situationen finns kvar för våra ögon och öron att ta del av.” Vidare skriver Björndal (2005 s.72) att ”den andra fördelen med ljud- och bildinspelningar är den *stora rikedom av detaljer* som då blir bevarad.”

Efter att vi läst sagan om Ingrid, har jag märkt att de vill leka sagan. De ber att få låna väskan med rekvisitan. De vill smörja solkräm på näsan som Ingrid gör i boken. De vill låna flygplanet att flyga runt med, tåget, bilen och de andra sakerna. Ett barn sa: ” -Man reser med flygplan! ”Ett annat barn sa:”- Ingrid måste få träffa min Dabbidobi!” (Dabbidobi betyder nalle på arabiska.) Sedan sa hon: ” -De pussar varandra!” Hon förde ihop ”Ingrid-dockan” och sin nalle.

Reflektion

Egen reflektion: Vi använder oss av detta arbetssätt och tränar på att bli ännu tydligare med detta. Det som vi främst har hakat upp oss på och tycker är svårt är analysen. Det är ofta svårt att hitta tid till reflektion men har blivit bättre tack vare vår kvalitetstid. Den tiden gör det möjligt för vår personalgrupp att diskutera. Vi avsätter lite av tiden till detta. Om analys och tolkning skriver Sheridan och Pramling (2012 s 67): ”Det är i själva analys och tolkningsprocessen som mönster och resultat framträder. Hur man utifrån samlad information och data får fram kunskap om vad, hur och varför något har skett eller inte beskrivs utifrån olika analyssteg.”

Vi använder oss av tankekarta. ”Brainstormar”. Vi ”samlar” barnens intresse. Vi försöker lyssna av barnen och se vad de intresserar sig för. Vi har även intervjuat våra 5-åringar. Våra styrkor är att vi börjar bli vana vid att arbeta och dokumentera på det här sättet. Det är ett tillfälle för oss att diskutera och reflektera. Svagheten är att det är svårt att få med alla. De som jobbar 25 % brukar inte heller vara med vid kvalitetsplaneringen.

Nya ord är biljett, pass och hotell. Vi gjorde egna biljetter som vi tryckte bokstäver på och tittade på ett riktigt pass. Vi pratade om vad hotell är. Jag ser att barnen leker hotell. De byggde en koja som de sa var ett hotell. En av 5-åringarna har skrivit på ett papper att hon arbetade på ett hotell. Hon är inte med i den gruppen som har arbetat extra med Ingrid-boken, men jag märker att orden och lekarna sprider sig i hela barngruppen. Boken var en julklapp till alla barnen så alla barnen har hört boken någon gång.

Det är fördel att man kan titta på film om och om igen. Man ser olika saker och jag har fokuserat på olika saker. Varje gång jag tittar på filmsekvensen upptäcker jag nya detaljer.

Andra tillfället jag filmade brydde de sig inte om Ipaden. Då var det rekvisitan till sagan som intresserade. Jag valde sakerna för tydlighetens skull, men barnen blev även distraherade. En väckarklocka var väldigt lockande. En läskburk är också spännande och de tycker om att hålla i sina biljetter som de har gjort. Flygplanet var de också väldigt sugna på att leka med. De fick bytas om med att hålla det.

De ber att få låna sakerna efteråt och de är intresserade av boken och de nya orden. Pass blev också ett aktuellt ord senare när en flicka hade varit hos polisen och fotograferat sig för ett pass. Hon var överlycklig för detta. Samma som Ingrid i boken!

I boken Aktionsforskning i praktiken skriver Rönnerman (2012) att ökade diskussioner i arbetslaget kring vad som sker i praktiken, som baseras på insamlad information ger ett underlag också för reflektion, vilket kan ses som aktionsforskningens kärna. Det handlar om att skriva i sin dag- eller loggbok, men också om att reflektera ihop med andra. Enligt Rönnerman (2012) leder reflektioner utifrån olika aktioner hela tiden till nya frågeformuleringar, vilket ger en fördjupad kunskap och förståelse kring sin egen praktik.

Jag ser att det finns ett stort intresse för ord. Vi har märkt att flera barn frågar om ord de inte förstår, både när vi läser böcker och samtalar. Vi vuxna har också blivit mer uppmärksamma på ord och hur vi pratar. Vi frågar ofta barnen vad olika ord betyder.

Vi har bokstäver på väggen och deras namn på deras lådor och andra platser. Det finns ett stort intresse för bokstäver och siffror på vår förskola. Nu i vår är det faktiskt några av våra 5-åringar som lärt sig läsa. De läser på allt de ser och skriver mycket. Först var det lappar med enstaka bokstäver och krumelurer. Nu är det hela texter som går att förstå. Deras läsutveckling har gått väldigt fort. Detta har även föräldrar uppmärksammat och kommenterat.

Jag märker hur barnen ”peppar varandra”. Ofta sätter de sig spontant och skriver lappar och skyltar. Det kan vara till exempel biljetter eller annat som de behöver i leken. Att skriva egna önskelistor har länge varit populärt hos oss. Det finns också ett intresse för listor och papper som vi pedagoger skriver på. Vi arbetar för att ha en skriftspråksstimulerande miljö. Barnen läser ofta sina och andras namn. Några barn skriver egna listor över personal och barn på förskolan. De brukar få göra månadsblad med passande bilder där de skriver månadens namn.

Jag har gjort flera småaktioner, till exempel bytt platser, valt böcker med omsorg och vänt mig till ett barn i taget. På så sätt tycker jag att jag fått med mig barnen bättre på lästunden. Tydlighet är viktigt.

Det finns flera studier som visar att läsning av skönlitteratur kan ha en mycket gynnsam inverkan på barns språkutveckling. Detta skriver Nilsson och Damber (2014, s. 8). Skönlitteratur kan ge barn nya kunskaper om, och perspektiv på deras egna liv och erfarenheter. Läsning av och samtal kring skönlitteratur kan alltså vara en viktig kunskapskälla samtidigt som det på olika sätt kan stödja barnens literacitet. Detta gäller i såväl förskolan som i skolan.” Vidare skriver Asklund och Andersson (2014) att ”Det är viktigt att erbjuda barnen en läsmiljö som ger möjlighet till koncentration och ostörda litteratursamtal”

Har jag fått svar på min fråga: Hur kan vi utveckla barnens språk?

Jag märker att barnen är nyfikna på det vi gör och jag ser att vår verksamhet ger förutsättningar för barnen att lära sig många nya saker. De undrar och frågar mycket. Vi har en lärmiljö med många böcker som lockar till intresse. Vi hör barn förklara ord för varandra. Vår miljö har säkerligen stimulerat barnen och bidragit till att flera av barnen nu kan läsa.

Ur Läroplan för förskolan (Lpfö 98/10 s.10): Förskolan ska sträva efter att varje barn utvecklar intresse för skriftspråk samt förståelse för symboler och deras kommunikativa funktioner.

Jag känner det som att verksamheten är i ständig utveckling, att vi pedagoger är ambitiösa och vill mycket. Vi vill gärna läsa och förkovra oss och är inte så rädda för att pröva nytt. Jag tror att detta aktionsforskande arbetssätt kan passa oss bättre och bättre, än om jag känt både frustration och förvirring under tiden kursen har varat. Tekniken har också varit svår för mig. Jag hade behövt gå en datakurs först!

Val av verktyg

Intervjuer. Vi intervjuade barnen enskilt med förutbestämda frågor. Svaren kategoriserade vi på olika sätt.

Filmning. Jag valde iPad som är enkel att använda och fanns tillgänglig. Angående filmning skriver Eidevald att dokumentationen av verksamheten även kan handla om hur man kan se ett förändrat kunnande hos varje barn. Inte genom att mäta vad de kan, utan vilka förutsättningar verksamheten ger för att lära att lära nya saker. Eidevald, C. (2013).

Att sätta upp Ipaden och filma var praktiskt eftersom jag var ensam med barngruppen. Sedan kunde jag titta på filmen så många gånger som jag ville. Det var även nyttigt (och ovant!) att se mig själv på film. Det var lätt till att fokusera på saker som till exempel min egen röst. Björndal (2005 s.73) skriver att ”Video har visat sig vara en speciellt effektiv hjälp när det gäller *självkänedom*.”

Att skriva dagbok/loggbok kan ge mycket. Det är ett sätt att få syn på sina tankar och funderingar och få en djupare förståelse. Det visar även barnens intresseområden eftersom vi citerar barnen. Vi får ”svart på vitt” vad de intresserar sig för.

Vi skriver dagbok var för sig, även i en liten anteckningsbok som vi kan ha med i fickan. Vi hade en gemensam anteckningsbok där vi skrev när vi haft läsvidan. Vi har även en bok där vi skriver om språk, till exempel om extra språkträning för några av barnen och en anteckningsbok till ”Matte på burk” (UR, Annika Thisner).

Hur går vi vidare?

Vi fortsätter att arbeta med resor, med fokus på andra platser och även andra länder. Vi har köpt in två mjukdjur som får följa med barnen på resa eller bara hem. De heter Krokis och Fantis och är VÄLDIGT populära. Det viktigaste är att alla barn får ha med sig något av djuren hem. Barnet får berätta om det på samlingen. Vi sätter upp en bild på väggen med barnet och djuret tillsammans med en kort förklarande text. Var någonstans de var och med vilka.

Vad har jag lärt mig?

Jag upplever att jag har fått ny kunskap genom litteraturen och vid våra lärtillfälle på kursen. Både genom föreläsningarna och diskussionerna med andra. Jag upplever att jag genom dessa nya kunskaper utvecklats i min yrkesroll. Jag har genom litteratur fått ännu mer belägg för hur viktigt det är med en språkstimulerande miljö som eggar barns nyfikenhet och hur viktigt det är att den vuxne är en aktiv förmedlare av skriftspråket.

”En förskollärare måste balansera teoretisk kunskap och vetenskapligt förhållningssätt med erfarenhet.” (Lotte Alsterdal, arbetslivsforskare och docent 2013). Vidare skriver hon om praktiskt kunnande och intuition men också teoretisk och vetenskapligt grundad kunskap och förståelse för hur handlandet påverkar barnen. Hög kvalitet har positiv inverkan på barns lärande.

Litteraturlista

Alsterdal,L. (2013). Om säkerhet och osäkerhet. *Förskoletidningen*, 38(6) s.37-43

Barn och utbildningsförvaltningen. (2014) Varberg

Björndal, C.R. (2005). *Det värderande ögat. Observation, utvärdering och utveckling i undervisning och handledning*. Stockholm: Liber

Centerheim-Jogeroth, M (1997) *Vägen till språket*. Stockholm: Liber

Damber, U, Nilsson, J och Ohlsson, C. (2013) *Litteraturläsning i förskolan*. Lund: Studentlitteratur.

Eidevald, C. (2013) *Systematiska analyser för utvärdering och utveckling i förskolan: Hallå, hur gör man?* Stockholm: Liber.

Eriksen Hagtvvet (2007) *Språkstimulering Del 1: Tal och skrift i förskoleåldern*. Stockholm: Natur och kultur

Janouch,K. (2014) *Ingrid ska resa*. Stockholm: Bonnier Carlsen.

Körling, A. (2014). Högläsning- att möta världen. *Förskoletidninge*, 39 (4) s.15-19

Lindö, R (2009) *Det tidiga språkbudet*. Lund: Studentlitteratur AB

Mårdsjö Olsson, A-C. (2010) *Att lära andra lära: medveten strategi för lärande i förskolan*. Stockholm: Liber

Nilsson,J. & Damber,U. (2014). Bokläsning mer än mysstund. *Förskoletidningen*, 39,(4),s.8-12

Nylund, M., Sandback, C., Wilhelmsson,B., Rönnerman,K., (2010). *Aktionsforskning i förskolan-trots att schemat är fullt*. Stockholm: Lärarförbundets förlag.

Sheridan, S & Pramling Samuelsson, I. (2009). *Barns lärande: fokus i kvalitetsarbetet*. Stockholm: Liber.

Skolverket (2010) *Läroplanen för förskola*, Stockholm: Utbildningsdepartementet

Rönnerman,K (2012) *Aktionsforskning i praktiken: förskola och skola på vetenskaplig grund*. Lund: Studentlitteratur.